

SINAÏEK

Tijdschrift van Heemkring "Den Dissel" Sinaai jaargang 15 nr. 4 - 2019

Zr. Andrea Van der Linden
Met enkele van haar leerlingen

Inhoud

Disselingen Etienne De Meester	blz. 51
Missionaris in Congo - deel 3 Zuster Andrea Van der Linden	blz. 52
Terug naar het ouderlijk huis Jos Daems	blz. 60
(Werk)woorden met "N" Annemie Bogaert en Etienne De Meester	blz. 61
Eerste Sinaais nieuws uit "Het Vrije Waasland" Jos Daems	blz. 62
Sinaainaren die stierven in 1961 Georges Tallir	blz. 63

Ons archief in de bovenzaal op het gemeentehuis
is elke zaterdag toegankelijk van 10u tot 11u30

Sinaïek is een uitgave van heemkring "Den Dissel" en verschijnt 4 keer per jaar.
Archiefbeheer: Etienne Bogaert, Wilfried Seghers, Alfons Van Hoydonck, Joanna Blancquaert
Fotoarchief: Georges Tallir, Walter Vermeiren
Administratie: Wilfried Seghers, Etienne Bogaert
Samenstelling: Jos Daems
Eindredactie: Annemie Bogaert
V.U. Etienne De Meester, Edgar Tinelstraat 28 9112 Sinaai, Tel. 03 772 41 64
<http://www.sinaaileft.be/heemkring-den-dissel>

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische of andere middelen, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

© Heemkring "Den Dissel" Sinaai

Vlaanderen
verbeelding werkt

Disselingen

Jaarboek 2020

Op 8 mei capituleerde nazi-Duitsland en eindigde de Tweede Wereldoorlog in Europa. Ter gelegenheid van de 75ste verjaardag hiervan willen we in ons volgend jaarboek aandacht besteden aan WO II in Sinaai.

De oudsten onder ons herinneren zich wellicht nog feiten en gebeurtenissen of hebben verhalen horen vertellen uit de periode van de Duitse bezetting. Het is hoog tijd om deze verhalen op te schrijven en zo te bewaren, anders gaan ze onherroepelijk verloren. Vandaar onze volgende oproep.

Ken je een verhaal, een gebeurtenis of een stukje geschiedenis in verband met WO II, zet het op papier, bezorg het ons of vertel het aan één van onze bestuursleden. Laat je niet afschrikken door de stijl of schrijfwijze, alles wordt door onze redactieleden nauwkeurig nagezien en verbeterd. Indien je dat wenst zal je naam bij het verhaal gevoegd worden. Zo kan ons 16de jaarboek een interessante uitgave worden die een onzekere periode uit de geschiedenis van ons dorp illustreert en ontsluit.

Jaarboek 2019

"Beschikbaar vanaf zaterdag 28 september"

Schenkingen

Gaby Behiels: oude zangboeken, bijbels en gebedsboeken.

Godelieve Van Wezenbeeck: bidprentjes

Kurt van café 't Peirk: bidprentjes

Benny Strobbe: trouwboekjes, bidprentjes en een militair zakboekje

Heemkring Moerbeke: foto's van Boudeloo

Erna Vercauteren: bidprentjes

Maurits Fruytier: bidprentjes en overlijdensberichten

Etienne De Meester
Voorzitter "Den Dissel"

Missionaris in Congo - deel 3

Vandaag krijgt u van ons het laatste deel van het Congoverhaal van Zr. Andrea . We beginnen met enkele brieffragmenten.

Kerstmis – nieuwjaar 1970: het is zeer warm en vakantie. We vieren feest samen met de paters. Het gaat er zeer gezellig aan toe, vooral als er een voorraad koekjes en chocolade en allerlei lekkers is toegekomen vanuit België! Deze namiddag deed ik eerst een rustige wandeling omheen onze plantages, en genoot van de vogels en bloemen. Bloemen worden weinig geapprecieerd door de inlanders. Je kunt ze niet eten en dus hebben ze geen waarde.

Ik bezocht gisteren twee cités in Matadi. Al de huisjes lopen in elkaar, het ene naast het andere, voor en achter elkaar, zonder dat er zelfs een straatje tussen is. Elk moet zich met elk, al de kinderen lopen door elkaar, vrouwen komen binnen, drinken van de kruik water en gaan weer buiten. Onvermijdelijk moet er ruzie van komen. Elke moeilijkheid wordt door elkeen gewikt en gewogen, uitgelegd en aangedikt. Dit is het gewone leven, geen privacy... Toch zitten er voordelen aan vast, bv. om grotere onkosten te trotseren. Een moeder heeft bv. tegen het nieuwe schooljaar een belangrijke som geld nodig. De moeders organiseren zich onderling zodat elk op het geschikte moment over de som kan beschikken. Hoe doen ze dat? Ze sparen samen de opbrengst van wat ze op de lokale markt konden verkopen en geven het dan op het geschikte moment aan de moeder die het geld nodig heeft. De mannen kunnen dus nooit het geld opeisen. Moeders beschermen de toekomst van hun kinderen.

Op Kerstmis zelf ben ik het dichtbijgelegen dorp Kimpola gaan bezoeken. Het dorp waarmee we veel moeilijkheden hadden omwille van de varkens die onze maniok kwamen opeten. En of de dorpingen vriendelijk waren! Ze leidden me overal rond en vertelden... Ze wonen met 50 in een 8 à 10-tal huizen: twee gezinnen per huis, dat meestal uit één kamer bestaat.

In Inga een barrage in opbouw gaan bezichtigen. Machtig! Die barrage zal elektriciteit produceren met de stroomversnellingen op de Kongostroom. 'k Heb op mijn tochten een groep Duitsers bezig gezien met metingen en peilingen voor de leidingen om Kinshasa vanuit Inga te voorzien van elektriciteit. Hopelijk delen we in het ontwikkelingsplan. Later moet ik vaststellen dat het ijdele hoop is. De elektriciteit gaat inderdaad naar Kin, maar enkel naar het park van Mobutu. En de rest van de elektriciteit gaat naar de mijnen in de Katanga, 2000 km verder. Voor de realisatie van dit lange leidingentraject zorgden de Japanners. En voor de bevolking... niets!

18 januari 1971: een nieuwe trimester is begonnen. We zitten weer volop in de lessen. Zaterdag werd het me wat zwaar. Twee personeelsleden zijn ziek. Daarbij regende het verschrikkelijk zonder ophouden. Op de golfplaten geeft dat een enorm lawaai, zodat ik moest roepen opdat de leerlingen me zouden verstaan tijdens de les. Daarbij werd het donker en was er ook geen elektrisch licht.

Twee groepen leerlingen hebben we moeten straffen omwille van 'morele feiten' in de slaapzaal. Ze maakten zich schuldig aan lesbische handelingen. Je kan daarvoor de ogen niet sluiten, zeker niet in de brousse. Straffen houdt in dat ik die leerlingen 'werk' geef in de moestuin, wc's kuisen, het schoolterrein netjes maken. Ondertussen moet ik hen ook in het oog houden.

Een vrije dag: de kinderen van prof Donatien hadden geen kleren meer, alles was kapot en versleten of te klein geworden. Zijn vrouw kent weinig van naad, heeft geen machine, geen stof...Papa Donatien naast mij, want hij kan wel naaien. Ik heb bijna de hele dag geknipt en gestikt. Twee mooie kinderpakjes hebben we in elkaar gekregen. Mijn huishouden wordt steeds maar groter. Ik moet zowat allerlei rollen spelen: zus zijn van grote broers, moeder, soms ook grootmoeder, directrice, prof, speelkameraad, sportleidster, verpleegster...voor alles een oplossing.

Prof Edouard heeft de elektriciteit nagekeken, stopcontacten gerepareerd, lampen gestoken... 't Was nodig, want de meisjes geraakten in paniek, vermits het rond 18u donker is, en de leerlingen zelf na de lessen moeten zorgen voor eten, wassen, strijken. Sinds nieuwjaar werd er regelmatig gestolen. De schuldigen waren zeker niet te zoeken onder de meisjes. Waar zouden ze met zoveel rijst en vis blijven? Zelfs een stoel uit mijn bureau was verdwenen, en het volleynet. De jongens waren duidelijk de schuldigen. Gisteravond waren ze er weer en dan begint de fantasie en de enorme angst te werken. 'k Heb de meisjes toch kalm gekregen en ... ze begonnen te zingen.

8 maart 1971: 't is reeds laat en 'k zit in bed. Daarnet kwam er een vader met een ziek kindje aankloppen. Er heerst een mazelenepidemie. Vandaag zijn er weer twee kindjes gestorven. Je kunt niet geloven wat kinderen in de dorpen moeten doormaken. Ondervoeding, bloedarmoede, veroorzaakt door wormen in de darmen, doordat die kinderen zonder broek over de grond kruipen, malaria waardoor de rode bloedcellen worden vernietigd. Als ze daarbij nog mazelen krijgen... Toch worden die kinderen 's avonds – als het veel frisser is – naakt buiten gezet om hen te wassen met wat koud water. Dan blijven ze bibberend staan. Je kunt het de moeder honderd keer zeggen hoe ze hun kleintjes moeten verzorgen, zelfs boete doen betalen, niets aan te doen. 'De voorouders hebben het gezegd hoe we het moeten doen'. Zelfs in de koude morgenmist zie ik in de dorpen kinderen naakt buiten staan.

Met al die zieke kinderen kunnen de moeders niet naar het veld om de aardnoten te oogsten. Als vastenactie gaan we hen helpen. Eén keer is plezierig, maar elke dag is er een klas die handwerk of sport moet laten vallen om te gaan helpen in de brandende zon! Dan wordt het echt een offer. En steeds komen mensen vragen om te helpen. De velden van de dorpelingen liggen heel diep in het dal, dan besef je dat de weg terug een moeilijkheid meer is. En toch zingen we, zingen dat het een vreugde is bij de meisjes te zijn.

Onze aardnoten liggen reeds geborgen op de zolder, nu komt de maniok aan de beurt. Die moet worden geroot, gedroogd en dan tot bloem worden gestampt. Gisteren was het zeer heet, maar 's avonds stak er onweer op. De bliksem flikkerde, we dachten dat het zou beginnen gieten. Vlug de maniokstukken van het dak en op de tafel in de keuken uitgespreid...Er kwam geen regen, want de maan was ondertussen opgekomen. 's Morgens weer de maniok op het dak, ondertussen zocht ik naar een geschikter plaats en ... gevonden! Golfplaten op vier schragen en de maniok kon drogen in de zon. Als het begint te regenen is dat 'spel' eenvoudiger te verplaatsen!

Vergissingen met de betaalfiches van het personeel baren grote zorgen. Voordien moesten we alles zelf berekenen, een globale som werd op de bankrekening gezet en wij betaalden. Nu komt het geld per fiche op de bankrekening en ... de vergissingen moeten we zelf opmaken en elke maand insturen. Deze maand had ik 16 bulletins met vergissingen. Dat betekent nachties doorwerken bij het licht van een kaars.

21 april 1971: ik ben weer op reis doorheen de uitgestrekte broussevelden, wouden en bergen en doorheen de rotsige stad Matadi. Ik zoek lepels, borden (Kongolese eetbakjes in email). In het vijfde magazijn vonden we wat we nodig hadden. Vorige week heb ik mooie kleurige stoffen gevonden en kookpotten gekocht. Ik heb dagenlang tegen het ongedierte gevochten: weekluizen in de bedden en luizen in het haar en 2 dagen tegen de mieren (termieten). Ik kwam op de zolder en ontdekte dat die lieve witte beestjes de kisten met schriften aan 't verorberen waren. Gelukkig lusten ze geen plastic, zo waren de schriften ongeschonden gebleven.

31 mei 1971: een triomfdag! 't Is lang geleden dat ik zo'n overgelukkige mensen zag. 'k Heb gelachen en genoten! De voetbalploeg van Kingoma speelde vandaag een match in Kimvuza en... wij hebben gewonnen met 3-1! Onze profs-voetballers en de grote jongens van het middelbaar dansten van vreugde. 'k Liep hen tegemoet en onze leerlingen achter mij aan. Al dansend hebben we de voetballers naar 'huis' gebracht. Ze waren zo blij met onze felicitaties en ... omdat ik met hen meedanse. Vanavond hebben we dan nog volley gespeeld en mijn team heeft het gehaald met 3-2. Na al de inspanningen van vorige dagen, een dag van zonnige vreugde!

Deze week beginnen de eindexamens van de derdejaars. Op 15 juni om 10u proclamatie.

24 mei 1971: nog 10 dagen en 't is vakantie. Overmorgen begin ik dan weer de strijd tegen de weekluizen. Deze week weer een kist gevonden vol termieten. Gelukkig zijn ze nog niet zo modern dat ze plastic lekker vinden. Gelukkig is er nu geen schade, zo niet kon ik heel die kist schriften verbranden.

Maar...

de termieten leerden plastic lekker vinden. Weken later ging ik tekenpapier halen en heel die stapel mooie tekenbladen was een puinhoop. Ik kon nog enkele stukjes van 10 op 10 cm snijden uit heel die voorraad. De leerlingen moesten zich aanpassen om hun kunstwerken te realiseren op mini-formaat.

4 juli 1971: ik ben met de paters en de catechisten in Matadi voor de bisschopswijding van Abbé Raphaël Lubaki, directeur van de pedagogische school. Hij wordt nu bisschop voor diocees Matadi. Een mooie plechtigheid. Zijn oud moederke was aanwezig. Ze was vorige week nog zwaar ziek geweest. Ze zat er wat verlegen bij. Zijn vader is nog flink. 'k Was een van de genodigden en kreeg dus een goeie zitplaats. De dienst was in openlucht. Gelukkig was de zon niet te geweldig! Matadi ligt in een ingesloten dal aan de Kongostroom. Het is er veel warmer dan in Kingoma. 's Nachts kan de temperatuur + 30° zijn. Er zitten ook veel meer muggen, zodat je onder een muskietnet moet slapen.

Na de mis begon Kardinaal Malulu op de ertribune te dansen en wij maar in de handen klappen. Daarna was er diner in de tuin van de gouverneur, selfservice, echt lekker! Er stonden minstens 100 verschillende gerechten, Kongolese en Europese, naar keuze. Het feest werd opgeluisterd door een orkest en zangers. Mooi! En... we hebben gedanst met al die bisschoppen, abbés (Kongolese priesters) en ministers. Ik tussen Kardinaal Malulu en de minister van justitie. Dansen op zijn Afrikaans! Ik pas me vlug aan de danspassen aan en ben eerste kandidaat danser! Ontspanning is nodig om evenwicht te houden na het harde werk.

5 oktober 1971: 'k zit hier in bed in een luxueuze kamer bij de Zusters van Liefde in Mbanza-Ngungu. Elke week op reis om het probleem van leraars op te lossen. Er is

een gehuwde prof benoemd en we hebben geen huis voor het gezin.

Op school gaat het goed, behalve die ellende om de nodige profs te krijgen. Gelukkig heb ik uithoudingsvermogen. Ik kan veel af en wat sport, muziek en een glimlach helpen me steeds verder. Geen rozen zonder doornen. 't Is de kunst de rozen te plukken zonder je te kwetsen aan de doornen. Nog 8 maand en ik ben thuis bij jullie in België. Dat zal toch een vreugde zijn! Dit schoolbegin heeft heel veel zorg meegebracht. 'k Ben er niet op verdikt, nochtans ben ik gezond! Ze zullen hem niet temmen, de fiere Vlaamse leeuw!

19 oktober 1971: er is feest op til! Moeder Berlindis viert haar gouden kloosterjubilee. Heel de streek viert mee. Zondag is Kingoma te klein om al het volk te logeren. De dorpen rondom stellen zich gastvrij op. Alle bedden en plaatsen zijn gemobiliseerd om mensen te laten overnachten. Elke avond is er repetitie voor de defilé. Naast de feeststemming maken we de ene verdrietperiode mee na de andere. Een broer van onze prof Jean is vergiftigd, 23 jaar. Reeds de derde in de familie. Een catechist van Pater Gaston, vader van een van onze leerlingen is zaterdagavond gestorven. Had astma en is in een crisis gebleven. Acht kinderen zonder vader. 'k Moest dit droevige nieuws aan Bernadette gaan melden. Zodra ik 'papa' uitsprak, wist ze dat hij overleden was en ze begon erbarmelijk te huilen. Ik weet niet wat te doen: zondag feest vieren en... een gezin in diep verdriet.

Daarbij moet een prof ons verlaten om naar de universiteit in Lubumbashi te gaan studeren, 27 uren les per week vallen zonder prof. 'k Kom net een beetje op adem en... voilà... Ik hoop dat er vlug een plaatsvervanger komt.

31 oktober 1971: vanmorgen zijn de leerlingen in vakantie gegaan voor een week. 'k Heb vandaag haast heel de dag op mijn bed gelegen. Enkele dagen geleden overviel me plots een grote vermoeidheid. Morgen is het Allerheiligen en rust ik verder uit. Het jubileumfeest was uniek! En ...onze prof blijft nog tot einde schooljaar. Er heerst chaos aan de universiteit in Lubumbashi. Kongo bestaat niet meer, is nu Zaïre. Daarmee zullen al de identiteitskaarten moeten veranderd worden.

Het regenseizoen is begonnen en we krijgen de grote warmte. Bij de leerlingen komt er meer en meer geldgebrek. Ik heb deze week reeds tweemaal koeken laten bakken voor heel de school, omdat veel leerlingen heel de dag nog niet hadden gegeten. 'k Heb dan ook melkpoeder gedeeld. De rijst is enorm duur geworden. Daarbij komt er geen geld meer van het ministerie... Veertien dagen geleden ben ik met autostop van Mbanza-Ngungu naar Matadi gekomen.

Tot hier de brieven. Tussendoor heb ik er wel herinneringen aan toegevoegd, die verband houden met wat in de brieven werd vermeld. Je voelt dat na 1971 de situatie in Kongo begon te veranderen, niet altijd in positieve zin.

Een nieuw tijdvak

Begin 1972 reisde ik van Kingoma naar Matadi, nam daar de post en vond een brief van onze pa. Vermits de bus meteen vertrok naar Kinshasa, kon ik de brief pas later lezen. Pa schreef dat tante Martha, zus van ons ma, stervende was. Ik zou haar wellicht niet meer zien. Onze pa had altijd zoveel interesse voor mijn avonturen in Kongo, in de grote vakantie zou ik hem terugzien.

Terwijl ik uitstapte zag ik een jeep aankomen. Een zuster uit Vunda gaf een telegram aan Moeder Berlindis. Deze kwam naar mij toe, liet me lezen... Ik las 'décédé' en verbond dit woord onmiddellijk met tante Martha. De zusters zegden: 'Vlug, je moet

naar België.' Eigenlijk begreep ik niet wat er gaande was, maar de zusters drongen aan: "Als je nu vertrekt naar Kinshasa, kun je morgenvroeg het vliegtuig halen naar Zaventem". Ze pakten wat klederen bijeen en wat geld en stopten me in de jeep. Het was reeds donker en we moesten de stroom over. De 'bac' functioneerde niet meer, wel de 'overzet' van Finabois (woudbeheer). De verantwoordelijke Kongolees wou naar de overkant varen tegen een hoge som geld. Onze chauffeur protesteerde: "De zuster moet voor een sterfgeval naar België en heeft weinig geld. Ze moet nog haar vliegticket betalen". We mochten over de stroom, om dan doorheen de nacht naar Kin te rijden. Ik kon logeren bij de paters en inderdaad de volgende morgen vertrok een vliegtuig van Air Zaïre naar België. Pas in het vliegtuig las ik aandachtig de telegram: 'Papa décédé'. Las nog enkele keren. Hoe kan dat? Ik heb nog een brief van hem in mijn zak. Nu pas drong de realiteit tot mij door, tranen liepen over mijn wangen... Iedereen was vrolijk in het vliegtuig en ik... In Zaventem stond mijn broer Raf me op te wachten. 'Pa heeft de brand geblust en is dan gevallen; hartbreuk'. Ik heb pa niet meer gezien; hij was reeds gekist. Ik heb geen afscheid kunnen nemen van mijn lieve pa. Nog steeds voel ik die pijn... Pa zag me heel graag. Hij waardeerde me, kende en begreep me.

Ik wou na een week terug naar Kingoma, vermits de school nu zonder verantwoordelijke was achtergebleven in een kritieke Kongolese situatie. De nacht dat ik wou vertrekken, kreeg mijn broer Raf een zwaar hartinfarct. De dokter vroeg me niet te vertrekken, want dat zou fataal zijn voor Raf. Ik bleef, met veel onrust in het hart. Een maand ben ik thuis gebleven tot de begrafenis van de tante over wie pa me geschreven had.

Terug in Kingoma. Wat een vreugde! Leerlingen en profs staken me de hoogte in, op en neer! En maar zingen en lachen. Ik had ondertussen wel een paar brieven ontvangen van profs en leerlingen, maar de realiteit van mijn afwezigheid, kwam vlug aan het licht. Twee van mijn beste monitrices waren zwanger van twee van mijn beste profs. Wat nu? Het reglement zegt: wegzenden. Ik schreef een brief naar de inspecteur. Maar 's anderendaags realiseerde ik me: het 2^e trimester is pas begonnen er zijn geen plaatsvervangers; wie zal al die lessen geven? Wie kan instaan voor het internaat? Ik schreef een tweede brief om de eerste te herroepen. De profs zijn gebleven, de zwangere monitrices zijn naar hun dorp gegaan en kon ik vervangen door oud-leerlingen. Deze profs zijn tijdens de daarop volgende vakantie met deze monitrices getrouwd en zijn hun huwelijksbeloften altijd trouw gebleven.

Ondertussen wist ik dat inspecteur-priester Bankazi zijn fout gemakkelijker kon verdoezelen. Hij stuurde zijn 'maitresse' naar België om daar te bevallen. Geen haan kraaide over zijn manier van leven. Wat ik nog vernam: een huwelijk kan in Kongo maar standhouden als blijkt dat het koppel vruchtbaar is. Pater Gaston zegende een huwelijk pas in nadat er een kind, liefst twee kinderen geboren waren. Achteraf was ik blij over mijn beslissing: het schooljaar kon afgewerkt worden in normale omstandigheden.

Ik had geen tijd om te treuren om onze pa. Maar rond Kerstmis 1972 overviel mij het gemis: drie dagen vloeiden tranen over mijn wangen. Ik kon er niets aan doen, al begrepen de zusters me niet.

Regelmatig organiseerden we een debat met de leerlingen-finalisten en profs. Nooit vergeet ik het debat over 'la dot' (bruidsschat). De meisjes beseften goed dat de authen-

tieke betekenis ervan helemaal verloren was gegaan: voor de familie van de bruid betekende het een groot verlies, want hun dochter ging volledig over naar de andere familie. Ze konden geen hulp meer verwachten van hun kind, ook niet als de ouders oud en behoeftig werden.

Het was dus de familie van de jongen die de bruidschat betaalde in natura.

Wat was ervan geworden? – De inbreng van ‘geld’ is op vele domeinen nefast geworden in Afrika. Met geld kon je naar de stad en was je vrij. Je kon uitpakken met je rijkdom! Hoe interpreteerden de leerlingen de ‘bruidschat’? Vermits zij hadden gestudeerd keken ze neer op een dorpsjongen, zelfs een onderwijzer was voor enkelen te min. Ze droomden van een rijke man. Liever tweede, derde vrouw van een man met geld dan eerste vrouw van man met een klein inkomen.

Ik begon grote vraagtekens te zetten achter het resultaat van studie en opvoeding. Tegen zulke mentaliteit is geen kruid gewassen.

Op een avond hoorde ik kreten en ging even tot aan het hekje dat toegang gaf tot het schooldomein. Wat er aan de hand was, kon ik niet vermoeden. In het lichtschijnsel van de lamp, zag ik de zwarte blote lichamen van een groep robuuste kerels blinken, gewapend met stokken. ‘Wat doen jullie hier?’ vroeg ik. ‘We komen de meisjes afranselen. Ze hebben ons beledigd’. ‘Zo, dan passeer je eerst langs mij’, was mijn antwoord en ze dropen af. ‘t Was tijd voor het avondmaal; ik ging dus naar de zusters. Ineens hoorde ik angstkreten en liep naar de school. Die kerels waren in een stormloop over het schoolplein geraasd, dwars doorheen het volleynet, naar de keuken waar de leerlingen hun maaltijd klaarmaakten. Ze stampten de kokende oliepoten om, stormden doorheen de slaapzaal, grabbelden wat kleren van de meisjes en verdwenen. Enkele meisjes hadden kleine brandwonden, gelukkig niet te erg. Maar de angst!

Terwijl enkele meisjes in de namiddag het plein voor de kerk schoonmaakten, hadden ze iets geroepen dat de jongens in de klassen met open ramen had geshockeerd en daarom die razzia.

Een teken van de veranderde mentaliteit

Mobutu ging verder in zijn ‘recours à l’authenticité’.

Alle Kongolezen moesten hun doopnaam schrappen en de authentieke naam van hun stam aannemen of een nieuwe uitvinden. Ook de kruisen moesten verdwijnen, wat ik nooit heb gedaan.

We mochten de leerlingen niet meer vragen om naar de mis te gaan. De overtuigde christenen bleven me vergezellen.

Vooraleer de klassen binnen te gaan, moesten de leerlingen in rijen zingen en dansen ter ere van de president! De profs lachten ermee, maar ik durfde dit voorschrift niet naast mij neerleggen, mijn situatie was te kwetsbaar: alleen als blanke op school. Ik hoorde eigenlijk tot geen enkele partij: noch blank noch zwart. Als Mobutu een toespraak gaf via de radio, moesten de lessen stoppen om te luisteren wat hij te zeggen had. En luisteren met hun oor dichtbij de radio, deden de profs wel. Een leerlinge mocht niet meer gestraft worden door ons, blanken. Bij zwangerschap mochten ze ook niet weggezonden worden. En dit gebeurde meer dan voorheen. Waarom? Mobutu maakte het schoolgeld (minerval) verplicht. Al vroeg ik het strikte minimum, toch was dat voor een dorpsmeisje te veel. De ouders zochten heil bij een oom in de stad. Na de vakantie kwamen geregeld meisjes zwanger terug. Ook daar hadden ze

wat op gevonden: een leerlinge kwam zich dan ziek melden en verdween voor een maand of zo naar familie in Matadi of in Kin. Zonder enige verklaring zat ze dan terug in de klas. Ik vermoedde wat er gebeurd was, maar moest zwijgen.

Daarna bemoeide Mobutu zich met de economie: de viswinkels in Matadi, beheerd door Portugezen, werden eenvoudig gegeven aan bevriende Kongolezen, zonder kennis van zaken. Het duurde geen zes maand of de winkel was leeg en de planken werden niet aangevuld. In de haven werden de goederen aangeslagen en kwamen op naam van Kongolezen. Mobutu was vergeten dat handelszaken ook handelsrelaties onderstellen en kapitaal.

De chaos was geboren en groeide vlug. Voeding werd duur en zeldzaam, vooral rijst en melkpoeder. De dorpelingen konden hun fruit en groenten niet meer naar de stad brengen, want de camions reden niet zonder brandstof.

Hij ging nog verder met zijn hervormingen.

Als de president naar Matadi kwam werden camions uitgezonden om jonge vrouwen te verzamelen voor het evenement. In uniform moesten ze de dans oefenen tot meneer zou komen, wat gewoonlijk betekende: een week wachten onder toezicht van zijn soldaten. De rest laat zich raden.

Ik heb zulk een 'feest' in Matadi meegemaakt en zat op een ereplaats. Mooi was het wel...

Om zijn macht te handhaven, werden de secretarissen uit verschillende streken met elkaar omgewisseld. De administratie voor onderwijs in Matadi kwam onder beheer van bedienden uit Katanga (toen Shaba). Deze verstonden geen Kikongo en spraken Kishwaëli. Plots was het gedaan met het Frans. Elk deed wat hij wou, ze verstonden immers elkaar niet. Als ik er met mijn documenten heen moest, kwam ik telkens terecht in deze babelse situatie. Toch ontving ik regelmatig het salaris van elk personeelslid en ik had ook zusters ingeschreven: een secretaresse, een econome. Ik ontving zelfs dubbele betalingen. Zo kon ik de overuren vergoeden, zoals het ministerie voorschreef. Ik kreeg ook subsidies voor school en internaat. Zo kon ik voor de uit de groep gesloten leerlingen een bepaalde som op hun naam zetten om op de markt te kopen wat nodig was om in de groep te functioneren.

Er groeide wantrouwen...

September 1973: een jonge man – Diapellama – was benoemd in Kingoma. Hij gaf me slechts een afschrift van zijn diploma. Ik ondervond dat hij echt niet bekwaam was om les te geven, vroeg meermalen naar zijn origineel diploma, maar dat had hij blijkbaar niet. Ik stelde vast dat hij tijdens de vrije namiddag geregeld naar de leerlingen stapte, zonder langs mij te passeren. 'Heb je iets nodig?' vroeg ik. 'Ja, een balpen'-'Die kun je bij mij krijgen, niet bij een leerlinge', antwoordde ik. Hij kwam naar mij toe en gaf me een lichte slag in het gezicht. En nu op de andere wang, zei ik. Dat heeft hij niet gedaan.

Ik ging naar het ministerie in Kin om het nummer van dat afschrift te verifiëren, maar het klopte blijkbaar niet. De morgen daarop kwam ik op school en vond de zijdeur van mijn bureau open en mijn aktetas was verdwenen; die vond ik buiten met rondgestrooide documenten. Wellicht had de bewuste prof vermoed dat ik op zoek was naar uitleg over zijn diploma.

Ook voor die dubbele betalingen ben ik naar het ministerie geweest, maar alles was in orde. Ik had daar recht op, werd me gezegd.

Tegen het einde van het schooljaar, besloot Mobutu: geen blanken meer in het onderwijs. Ik heb wel voor een bekwame prof gezorgd die mijn plaats wou innemen. Maar de wegen werden niet meer onderhouden, de toegang tot de brousse werd onmogelijk, zelfs met een jeep. Mijn plaatsvervanger vervangt tot heden toe de paters in Matadi en is benoemd tot diocesane verantwoordelijke voor ontwikkeling.

In enkele gedichten schreef ik mijn pijn om de teleurgang van een volk met zoveel mogelijkheden en dit door een corrupte president. Die gedichten zijn in het Frans, in vertaling klinken de zinnen anders...

'Afrika zoekt zijn eigen gelaat en eigen waarden
traditionele waarden, onbegrepen door de jongeren
die een culturele leegte doormaken
die hun enthousiasme uitholt...'

Kongo heeft me veel geleerd en innerlijk verrijkt met wijsheid en echte levenswaarden...

Zr. Andrea Van der Linden

Tussen leerlingen in Matadi.

Terug naar het ouderlijk huis

Haar leven in de missies liep voor Zr. Andrea ten einde in 1974. Toen ze in Kruike haar taak in het onderwijs opgaf, trok ze zich terug in Burcht (Zwijndrecht). Daar zette ze zich in voor werklozen en mensen van vreemde origine. Ze leerde hen Nederlands en gaf er cursussen naad tot in het jaar 1991. Op 20 augustus keert ze terug naar het ouderlijk huis in de Weimanstraat nr. 1 en blijft er zich met haar christelijke geloof inzetten voor anderen.

Jos Daems

Het ouderlijke huis in de Weimanstraat, ets van Romain Malfliet.

(Werk)woorden met “N”

Nu de zomer naar zijn einde gaat, trakteren we jullie nog op enkele woorden met de letter N. Kwestie van het najaar – of beter ‘*t achterjaar*’ - goed in te zetten!

We starten met wat werkwoorden

Naumtieëkenen: met een naam tekenen, bv. kleding

Neerleigen: gaan liggen, berusten – ‘*k’en der mi bij neergeleën*’

Neerpoefen: neerploffen

Neerroeën: neergooien

Neerstuiken: neerstorten; wanneer we het woord vervoegen, wordt de *ui* een *eu*: ze *steuk een ieneker neer*

Neerzeiten: gaan zitten – ‘*k goan d’r mi vijf neerzeiten*’ of ik neem 5 minuten pauze

Negliezjeeren: verwaarlozen – komt van het Franse *négliger*

Neisten: een nest maken – *den duvel êt er geneist* wil zeggen dat het er niet deugt

Neuten: zeuren, zaniken

Nevestslaugen: wartaal spreken

Nijpen: knippen, knellen

Noaen: naaien – zowel de lange *a* als de tweeklank *ai* worden gemakkelijksheidshalve als *oa* uitgesproken

Noargoan: ergens binnenstappen

Noargeven: in staat achten – *da zud’eur nie noargeven* betekent dat zou je van haar niet verwachten

Noarkommen: langskomen, binnenspringen

Noarpeizen: nadenken

Noarzeggen: nazeggen

Noarzien: nazien

Nonnen: met de tol (non) spelen, tollen

Numeroteeren: nummeren, een nummer geven

Andere woorden met N

Nattig: vochtig, niet ‘kletsnat’, maar ‘eerder nat’

Nasjonaal: nationaal

Nau: nauw – de *w* is na *au* zelden te horen

Ne: een (lidwoord) – is een afkorting van ‘ene’

Neegesten: negende

Neevust, neffes: nevens, naast

Neevustieën: naast elkaar, samen, bijeen

Neiërstig: naarstig, ijverig

Neig of nijg: erg, hard, indrukwekkend. Oorspronkelijk een samentrekking van *nijdig*, altijd met de bedoeling om het woord daarna te versterken. Maakt terug opgang in de jongerentaal: *keiniig*

Neiger: sneller, harder

Nemport (wie of wa): eender wie of wat – van het Franse *n’importe*

Nie, nieë: niet, neen – de scherpe, lange *ee* wordt *ieë*

Niemandnie: niemand – de *nie* op het eind versterkt de ontkenning (hoewel een dubbele ontkenning eigenlijk een bevestiging is, maar bij ons niet dus)

Niemendallen: volstrekt niets; is een onbepaald telwoord, ontstaan uit het Middelnederlandse *niet met allen*

Niemieër: niet meer

Nietsken: niets

Nieverst, nieverst-nie, nieveranst: nergens, tegenhanger van *ieverst en ieveranst* – al in de 13de eeuw vinden we het woord *nyewers*, waar ook het Engelse *nowhere* op teruggaat.

Nim: hier pak aan, eigenlijk een verbastering van *neem*

Nip, nippekes: op het randje, nipt

Nis: ongebonden, zacht (bv. een gekookt ei)

Noarda, noardien: nadat, nadien, daarna

Noeë: node, niet graag – de *d* is weggefallen en de lange *o* wordt *oeë*

Nooit-nie: nooit – ook hier de dubbele ontkenning

Nooit-nie-mieër: nooit meer

Noes, noesgeweg: schuin, scheef – *noes* is een oud Germaans woord, waarvan ook knippen afgeleid is en bv. ook het Noorse *knufa* dat afstompen betekent

Noes-over: schuin tegenover

Nog-zuuë: nog zo, extra – hier wordt de lange *o* *uë*

Normauler(der)wijs: normaalgezien

Noste: volgende, eerstkomende, is een verbastering van ‘naaste’

Nostenbij: nabij, ongeveer

Nostekieër: volgende maal

Nou: nu, thans

Nouvenant: naargelang, verbastering van het Franse *à l'avenant*

Nuuëdig: nodig

Nuuf, nuuve: nieuw, nieuwe

En daarmee zijn we aan het einde gekomen. *Tot noaste kieër!*

Annemie Bogaert & Etienne De Meester

~~ ~ ~ ~ ~

Dit nieuwtje over de B.J.B. kwam helaas te laat voor het boek van de Landelijke Gilde.

Op 24 september 1944 verscheen de eerste editie van “Het Vrije Waasland”, voor het eerste nieuws uit Sinaai moest men wachten tot zondag 22 april 1945. In nr. 16 op blz. 3 stond er ook informatie over de jaarmarkt van 22 en 23 april en de geboorte van “Sinaai’s Torenklok”.

Jos Daems

Sinaainaren die stierven in 1961

Onder Sinaainaren verstaan we de personen die er verbleven bij hun overlijden, deze die er lange tijd hebben gewoond of deze die er geboren zijn.

-januari

- 08 Philomena Poppe (79 j.) e. v. Petrus Van de Vijvere, Neerstraat
- 12 Alfons Van Puyvelde (73 j.) e. v. Amelie De Schepper, Dorpstraat
- 13 Georges Frans Thuysbaert (81 j.) e. v. Elodie De Block, †Lokeren
- 16 Maria De Coster (83 j.) w. v. Edmond De Coster, Molenstraat
- 18 Maria Rombaut (82 j.) w. v. Jozef Claeys en Frans Xaverius Audenaert, †Klein-Sinaai
- 20 Petrus Van De Putte (4 j.) z. v. Kamiel en Marie Goeman, Dorp
- 21 Blondina Ongena (85 j.) w. v. Petrus De Schepper, e. v. Jozef Bussens, Leebrugstraat
- 24 Petrus Van Bossche (86 j.) e. v. Alice Maes, Hooimanstraat
- 27 Jan Frans Goossens (86 j.) w. v. Maria Clementina Meul, †Klein-Sinaai
- 30 Georges Louis Claus (74 j.) w. v. Joanna Colman, †Sint-Niklaas

-februari

- 03 Maria Liessens (83 j.) w. v. Jozef Maes, Zwaanaardestraat
- 04 Petrus Vercauteren (85 j.) w. v. Stefanie Rollier, Tinelstraat
- 06 Maria Paula Goossens (60 j.) e. v. Theofiel Goethals, †Daknam
- 25 Jozef De Witte (85 j.) w. v. Maria Audenaert, Leestraat
- 26 Regina Eeckman (87 j.) w. v. Theodoor Thuysbaert, Zwaanaardestraat

-maart

- 01 Mechtildis Van Driessche (80 j.) w. v. Eugeen Henderickx, Dorp
- 02 Petrus Smet (71 j.) w. v. Coleta De Bock, Belsele, †Sint-Niklaas
- 13 Augusta Roels (73 j.) e. v. Alfons De Rijcke, †Stekene
- 19 Cyriel Bockland (69 j.) e. v. Leontine Vercauteren, Hulstbaan
- 20 Leon Goossens E. H. (88 j.) onderpastoor Sinaai (1906 - 1911), †Haasdonk
- 22 Juliaan De Smet (78 j.) w. v. Catharina D'haen, e. v. Margareta De Plukker, Leebrugstr.
- 30 Carolina Augusta Linthout (79 j.) w. v. Theofiel Bracke, †Klein-Sinaai

-april

- 02 Desiré Vercauteren (76 j.) e. v. Elisa De Baere, Molenstraat
- 13 Gilbert Geldof (36 j.) e. v. Olga Bryssinck, †Sint-Niklaas
- 13 Elodia Laekeman (70 j.) e. v. Clement Laureys, †Sint-Niklaas
- 10 Maria Francisca De Bock (79 j.) w. v. Frederik Polidoor Vercauteren, Hulstbaan
- 15 Petrus Bruggeman (77 j.) w. v. Maria Franckaert, Hulstbaan
- 23 August Speelman (80 j.) e. v. Victorina Raemdonck, Waasmunster, †Lokeren

-mei

- 01 Georges Victor Moens (76 j.) e. v. Lucia Moens, †Sint-Katharina-Lombeek
- 12 Ludovica Godart (78 j.) d. v. Emmanuel en Ludovica Warzee, Dorp (klooster Maria Eerherstel)
- 12 Marie Raes (79 j.) w. v. Eugeen Van Pottelberg, Luitentuit
- 26 Clemence Hamelinck (67 j.) d. v. Adolf en Coleta Van Overloop, †Sint-Niklaas
- 30 Rénatus Van Bambost (68 j.) e. v. Amelie Ongena, Eindestraat

-juni

- 04 Irma Heyse (59 j.) e. v. Livien Poppe, Dorp
- 09 Maria De Geest (79 j.) w. v. Silvaan Van den Bossche, Statiestraat
- 14 Frans Pyl (68 j.) e. v. Julia Van Broeck, †Melsele

-juli

- 02 Pharaildis Verhelst (64 j.) e. v. Ludovic Audenaert, Statiestraat
- 05 Ludovicus Paelinck (83 j.) w. v. Maria Margareta Baeté, Vleeshouwersstraat
- 16 Gerardus Laekeman (55 j.) z. v. Alois en Maria Bogaert, Statiestraat

-augustus

- 05 Hendrika Vervoort (82 j.) e. v. Francis Vercauteren, Zwaanaardestraat
11 Oscar Bal (60 j.) z. v. Jan Karel en Honorina Aerts, Puiveldestraat, † Sint-Niklaas
13 Jan Alfred Bracke (81 j.) w. v. Romanie Bracke en Roamanis Maes, † Klein-Sinaai
13 Henri Briessinck (73 j.) e. v. Irma Van Havermaet, † Sint-Niklaas
14 Marie Philomèna Van Driessche (94 j.), † Sint-Niklaas (Zusters H. H. Engelen, Lokeren)
17 Marie-Louise Van Laere (83 j.) w. v. Alois De Baere, Hellestraat
29 Maria Leontina De Groote (91 j.) d. v. Jozef en Antonia Paulina Calle, Dorp

-september

- 02 Maria De Jaeck (90 j.) w. v. Alfons De Greyt, Molenstraat
16 Eduard Paelinck (59 j.) e. v. Maria Buyle, † Eksaarde
20 Hector Moens (52 j.) e. v. Martha Maria Minnebo, Vleeshouwersstraat
20 Maria Ongena (67 j.) e. v. Theofiel Van Megroot, Moerbeke, † Lokeren
22 Guido Verstraeten (33 j.) e. v. Christiane Maes, † Sint-Niklaas
23 Marie Louise De Clercq (67 j.) e. v. Louis Robyn, † Sint-Niklaas
27 Carolina Raes (68 j.) e. v. Remi Leys, Eindestraat
29 Cyrilla Mul (49 j.) e. v. Roger Leunis, Tinelstraat
30 Prosper Frans Van Boclaer (51 j.) w. v. Zulma Suy, e. v. Celina Van Hove, † Stekene

-oktober

- 04 Franciscus Bruggeman (80 j.) e. v. Maria Pelagie Van Driessche, Hulstbaan
04 Silvie De Beule (83j.) w.v. Jan Frans Vermeulen, † Lokeren
13 Jozef Albert Verschraege (2 m.) z. v. Robert en Hugette De Block, † Klein-Sinaai
19 Auscharius Cesar Landuyt (76 j.) w. v. Florence Mertens en Maria Leontina Laekeman, Vleeshouwersstraat
19 Edmondus De Smedt (73 j.) w. v. Ernestina Van de Perre, Dorp
21 Alois Cronenburg (22 j.) e. v. Josetta Van Pottelberg, † Begijnendijk

- november

- 03 Werner Heirbaut (31 j.) e. v. Godelieve Van den Bossche, Stenenmuurstraat
03 Jozef Poppe (83 j.) w. v. Meyskens Florentina, Zwaanaardestraat
08 Rosalie De Coninck (82 j.) d. v. Pieter Augustin en Maria Antonia Vercammen, † Gent
12 Maria Clemencia Verstocken (83 j.) w. v. Joannes Poppe en Alois Herbosch, Zwaanaardestraat
14 Bertha Coleta Van Clapdorp (66 j.) w. v. Karel Edgard Heuninckx, † Eeklo
16 Arthur Francis Van den Broeck (E. H.) (68 j) z. v. Aloïs en Henriette Seghers, † Alken
16 Germaine Maria Schepens (58 j.) d. v. Victor en Marie-Louise Steenaert, † Eeklo
17 Maria Hendrika De Boyer (71 j.) w. v. Joannes Troch en Adolf Van Meerbeek, Leebrugstraat
17 Leontine De Breuck (84 j.) w. v. Frans De Tender, † Belsele
17 Jan Henri De Beule (77 j.) e. v. Margriet Smet, † Belsele

-december

- 02 Louise Vercauteren (62 j.) e. v. Karel Meul, † Belsele
03 Gustaaf Baeckelandt (65 j.) e. v. Idalie Maes, Neerstraat
03 Arthur Van Driessche (53 j.) e. v. Maria Lerno, † Lokeren
06 Gerard Isidoor Corveleyn (63 j.) e. v. Margaretha De Mercy, Vleeshouwersstraat
08 Anna Van Butsel (71 j.) e. v. Edmond Van Goethem, Dorp
18 Eduardus Janssens (81 j.) w. v. Juliana Maria Van Belleghem, Statiestraat
23 Maria Ludovica Buyle (78 j.) d. v. Ludovico en Maria Coleta Smet, Leebrugstraat

Georges Tallir